

POV *Het* VARKENS GELUID

02

Column

Linda Janssen

04

Buitengeluid

Draaiboek: Wat in welke situatie?

08

Virusvrij

Secuur reinigen en ontsmetten prioriteit nummer één

LINDA'S GELUID

Samen staan wij sterk!

Aan de varkenspest die eind jaren '90 woedde in ons land, denken wij liever niet terug. De uitbraak zorgde voor een letterlijke en figuurlijke kaalslag in de getroffen gebieden. Honderden bedrijven raakten besmet en talrijke bedrijven werden preventief geruimd. De crisis liet diepe wonden na, veel getroffen ondernemers besloten niet meer op te starten. Dat nooit meer! Na de crisis maakte de varkenssector snel grote stappen om een dergelijke catastrofe in de toekomst te voorkomen. Er kwam grote nadruk op strikte hygiënemaatregelen, om enerzijds de insleep van ziekten van buitenaf te voorkomen en anderzijds versleep over het bedrijf. Ook de onderlinge contacten en het aantal

diertransporten werden aan banden gelegd, zodat ziekten zich minder gemakkelijk en snel kunnen verplaatsen van het ene naar het andere bedrijf.

De MKZ-uitbraak, enkele jaren later, ging gelukkig aan de varkenshouderij voorbij. Misschien was dat toeval, maar waarschijnlijker is dat de maatregelen die wij als varkenssector namen, hun vruchten afwierpen.

Ziekten als varkenspest (klassieke en Afrikaanse variant) en mond-en-klauwzeer kunnen we alleen samen, met vereende inspanningen, buiten de deur houden.

Door allemaal ons steentje bij te dragen kunnen wij de risico's beperken: varkenshouders zorgen voor de externe en interne biosecurity op hun bedrijven, chauffeurs voor goed gereinigde en ontsmette transportwagens, bezoekers en bedrijfsmedewerkers zijn zich bewust van de risico's. Laten wij elkaar vooral goed scherp houden op de risico's; alleen samen staan wij sterk!

Linda Janssen
voorzitter POV

Vraag inzage in het R&O-boekje van de transporteur van dieren. Hierin staat wanneer de wagen is gereinigd en ontsmet op een officiële R&O-plaats.

Deur 'op slot' tegen insleep

Het rigoreus toepassen van hygiënemaatregelen is een belangrijke manier om ziekten als Afrikaanse varkenspest buiten de deur te houden (externe biosecurity). De ervaring leert dat dit ook geldt voor gebieden waar de wilde zwijnenpopulatie besmet is met deze ziekte. De interne biosecurity is belangrijk om de verspreiding van infectieuze aandoeningen binnen een bedrijf te voorkomen. Als varkenshouders de hygiënemaatregelen stringent toepassen, kan het risico op bedrijfsschade worden beperkt. Om welke maatregelen gaat het dan?

Hygiëne medewerkers en bezoekers

- Beperk het aantal bezoekers tot een absoluut minimum en registreer ieder bezoek.
- Handhaaf de hygiënemaatregelen strikt. Indien mogelijk douchen voor het binnengaan van het bedrijf, anders tenminste goed handen wassen. Niet alleen voor bezoekers, maar ook voor uzelf.
- Betreed het bedrijf alleen met gereinigde en ontsmette bedrijfslaarzen.
- Zorg ervoor dat de bedrijfskleding schoon is.
- Bezoekers of medewerkers mogen geen voedsel meenemen het bedrijf in. Meegebracht voedsel mag alleen in een daarvoor bestemde ruimte genuttigd worden.
- Laat geen bezoekers toe uit landen waar Afrikaanse varkenspest of andere aangifteplichtige dierziekten heersen.
- Medewerkers die op bezoek zijn geweest in een gebied waar Afrikaanse varkenspest heerst,

- mogen geen etenswaren uit dat gebied meenemen naar het bedrijf (controleer de lunchtrommel).
- Zorg ervoor dat (buitenlands) personeel en erfbetreders zich bewust zijn van de risico's van insleep. De NVWA heeft folders in verschillende talen beschikbaar.

Alert op risico's wilde zwijnen

- Komen de varkens buiten? Indien u in een regio woont waar wilde zwijnen voorkomen, zorg dan voor een goede omheining van uw bedrijf zodat de zwijnen nooit in de buurt van uw stallen, dieren en voer kunnen komen. Contact met wilde zwijnen mag niet mogelijk zijn.
- Zorg ervoor dat mensen geen etensresten in het verblijf kunnen gooien of de varkens kunnen voeren.
- Parkeerplaatsen waar internationale chauffeurs stoppen, zijn een risico voor insleep van varkenspest. Het gaat dan om etenswaren die daar worden achtergelaten buiten de afvalbakken en binnen het bereik van wilde zwijnen. Meld het aan de gemeente via de BuitenBeter-app wanneer u constateert dat een parkeerplaats die wordt aangedaan door internationale chauffeurs niet schoon is.

'Hygiënemaatregelen houden ziekten buiten de deur'

Check op schone en ontsmette transportwagens

- Wees bijzonder alert op alle transporten die uw bedrijf aandoen. Dit geldt voor alle transporten van dieren, voeders en materialen. Controleer of de vrachtwagens voor afvoer van dieren grondig zijn gereinigd en ontsmet.

Hoe doet u dat?

- Check of de transportwagen op het oog schoon is. Er mogen geen mestspatten of andere vuilresten zichtbaar zijn.
- Check of de transportwagen is ontsmet:

- vraag de chauffeur wanneer de wagen voor het laatst is ontsmet (dit houdt transporteurs alert).
- Vraag inzage in het R&O-boekje. Hierin staat wanneer de wagen voor het laatst is gereinigd en ontsmet op een officiële R&O-plaats. Let op de handtekening en het stempel van de R&O-plaats.
- Zorg ervoor dat vrachtwagens die voeders of materialen leveren zo ver mogelijk van de stallen vandaan blijven. De vrachtwagenchauffeur mag geen toegang tot de dieren hebben.

Draaiboek:

Wat in welke situatie?

Voor de aangifteplichtige ziekten, Afrikaanse varkenspest (AVP), klassieke varkenspest (KVP) en mond-en-klauwzeer (MKZ) liggen draaiboeken klaar. Wat staat daarin en hoe kunnen varkenshouders het beste handelen wanneer de dreiging op een uitbraak toeneemt? De draaiboeken voor de drie ziekten zijn redelijk vergelijkbaar. Tegen AVP is geen vaccin beschikbaar, tegen KVP en MKZ wel. De dreiging van AVP is momenteel het grootste. Daarom wordt in dit artikel het draaiboek uitgelegd aan de hand van deze ziekte.

Afrikaanse varkenspest: de verschijnselen

Afrikaanse varkenspest is een virusziekte die zowel gehouden varkens als wilde zwijnen kan treffen. Voor mensen is de ziekte niet gevaarlijk. De ziekte komt vooral voor in Afrika, maar sinds 2007 ook in Oost-Europa. Sinds 2014 komt AVP voor in de Europese Unie. De ziekte verspreidt zich via direct contact tussen dieren, maar ook via mensen kan AVP zich verspreiden. Het gaat dan specifiek over verspreiding via voedingsmiddelen (besmet vlees), transportwagens en materialen (zie schema met insleeproutes).

Symptomen

Wees alert op ziekteverschijnselen en (verhoogde) sterfte bij varkens. Andere verdachte symptomen zijn: hoge koorts, sufheid, sloomheid, verminderde eetlust, onderhuidse bloedingen met name bij de oren, staart, buik en binnenzijde ledematen. Bij AVP kan ook een bloedige diarree aanwezig

zijn. De incubatietijd (tijd tussen besmetting en eerste symptomen) van het virus is 2 tot 20 dagen.

Wat te doen bij een verdenking

Bel bij het geringste vermoeden meteen uw dierenarts. Voor varkenspest geldt een meldplicht bij de NVWA (tel.: 045 – 5463188). Deze meldplicht geldt voor dierhouders, dierenartsen en laboratoria die een vermoeden hebben van AVP. Bij het niet melden van een aangifteplichtige ziekte, kunt u medeverantwoordelijk worden gesteld voor het verspreiden van de dierziekte.

'Voor de Afrikaanse varkenspest, klassieke varkenspest en mond-en-klauwzeer liggen draaiboeken klaar'

Na de melding zal de NVWA samen met een specialist van de GD binnen enkele uren op het bedrijf komen. De dierenarts die de melding heeft gedaan, moet tot die tijd op het bedrijf blijven. De NVWA zal monsters nemen voor onderzoek door Wageningen Bioveterinary Research. De uitslag is de volgende werkdag bekend.

Totdat de uitslag bekend is, geldt een verbod voor het afvoeren en aanvoeren van dieren en mag de dierenarts geen andere varkensbedrijven bezoeken.

AVP-uitbraak onder wilde zwijnen

Bij een uitbraak van AVP bij wilde zwijnen in Nederland, zal het gebied waar de besmette dieren zich bevinden worden afgesloten. Het gebied is dan niet meer toegankelijk voor publiek. Ook geldt voor het gebied een jachtverbod. Afhankelijk van de situatie zal dan worden besloten of de wilde zwijnen worden afgeschoten. De screening van de dieren op de ziekte wordt geïntensiveerd.

Varkensbedrijven in besmet zwijnengebied

Voor de varkensbedrijven die zich in het gebied met de besmette zwijnen bevinden, worden maatregelen ingesteld. Het gaan dan om:

- In het afgesloten, besmette gebied worden alle varkensbedrijven door de NVWA gescreend.
- Varkens op deze bedrijven moeten worden afgeschermd van wilde zwijnen.
- Voor varkens in dit besmette gebied geldt een vervoersverbod.
- Voor deze bedrijven geldt de bezoekersregeling. Personen die in contact zijn geweest met wilde zwijnen mogen geen varkensstal betreden.
- Varkens en levende producten van deze bedrijven in het besmette gebied mogen niet in de handel worden gebracht.

Tegen AVP is geen vaccin beschikbaar, tegen KVP en MKZ wel.

Besmetting op een varkensbedrijf

Wanneer een varkensbedrijf met AVP besmet raakt, zal het volgende draaiboek worden gevolgd:

- Alle dieren op het besmette bedrijf zullen worden geruimd.
- Alle dieren op bedrijven binnen een straal van één kilometer van het besmette bedrijf, worden preventief geruimd.
- Voor heel Nederland wordt een 'stand still' afgekondigd van 72 uur. Daarbij worden ook een bezoekersregeling en een fokverbod ingesteld.
- Aansluitend op de stand still zal het land worden opgedeeld in regio's waarbij de maatregelen per regio worden vastgesteld.
- Voor ziekten waartegen een vaccin beschikbaar is (KVP en MKZ) zal ook noodvaccinatie als maatregel worden ingezet om de uitbraak onder controle te brengen. Tot het moment dat de vaccinatie start, worden op alle bedrijven in een straal van 1 kilometer rondom een besmet bedrijf de gevoelige dieren preventief geruimd.

Dreigende uitbraak

In geval van een dreigende uitbraak wordt varkenshouders geadviseerd om: maximale bedrijfshygiëne toe te passen, minimaal voor 72 uur voer op voorraad te houden, een noodopvang te realiseren (zie pag. 6 en 7) en de dieren te rantsoeneren.

Noodhuisvesting - Plan gereed

Bij een uitbraak van een besmettelijke dierziekte worden vervoersverboden ingesteld. Er mag dan geen enkel dier vervoerd worden. Tijdens een vervoersverbod geldt voor de varkenssector een inspanningsverplichting om alle dieren minimaal 30 dagen te kunnen huisvesten op het bedrijf. Denk tijdig na over noodhuisvesting.

Een gebied dat besmet is geraakt met Afrikaanse varkenspest wordt op zijn vroegst na dertig dagen weer opengesteld. Dertig dagen is dus de minimale termijn. Na dertig dagen kunnen varkens onder bepaalde voorwaarden naar het slachthuis worden afgevoerd. De kans is echter groot dat het vervoersverbod langer stand houdt. Er kunnen dus voor een langere periode maatregelen worden gevraagd van de dierhouders.

Bedrijf op orde, riskeer geen korting

Bedrijven die worden getroffen door Afrikaanse varkenspest en van overheidswege worden geruimd, krijgen de directe kosten vergoed uit het Diergezondheidsfonds. Echter, de minister kan de uitbetaling aan voorwaarden verbinden volgens de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (artikel 86, lid 3). Ook kan de vergoeding worden opgeschort of een korting op de vergoeding worden toegepast. Dit laatste is aan de orde als het optreden van de besmettelijke ziekte mede aan betrokkene te wijten is. Een korting kan ook worden toegepast als een bedrijf de opgelegde heffing ten behoeve van het diergezondheidsfonds niet heeft betaald.

Realiseren noodhuisvesting

Varkenshouders moeten beschikken over een zogenaamd 'plan van aanpak' waarin staat hoe de opvang van de varkens op het bedrijf geregeld gaat worden gedurende minimaal 30 dagen. Bij de controles in het kader van het Ketenkwaliteitssysteem Holland Varken wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van dit 'Plan noodhuisvesting varkens'.

Tijdelijk hogere bezetting

Wanneer er sprake is van een noodsituatie, zoals bij de uitbraak van een aangifteplichtige dierziekte, dan is het toegestaan om in de bestaande huisvesting een bezetting tot maximaal 1,5 maal (150%) van de toegestane huisvestingsnormen te hanteren. De eerste nood kan worden opgevangen door extra dieren in de bestaande locatie te houden. Bij het hanteren van een hogere bezettingsdichtheid gelden aanvullende maatregelen voor voer- en watervoorziening, ventilatie en afleidingsmaterialen. Bij hogere bezettingen zullen bovendien eerder welzijnsproblemen ontstaan, met name agressiviteit tussen de dieren. Het aanbieden van extra afleidingsmateriaal, bij voorkeur strooisel, kan uitkomst geven.

Alternatieve noodhuisvesting

Na een bepaalde periode zal de bestaande huisvesting niet meer toereikend zijn voor de opvang van het toenemende aantal varkens. Waar worden de varkens dan opgevangen? Is het mogelijk dieren op de centrale gang te huisvesten? Zijn er ruimten aanwezig buiten de stallen, zoals een schuur, loods of opslag, waar dieren ondergebracht kunnen worden? Of kan de ruimte tussen twee stallen worden benut door deze te overkappen? Het is allemaal mogelijk. Omdat dergelijke ruimten vaak geen goed stalklimaat hebben, zijn deze geschikter voor oudere biggen en vleesvarkens. De jongere dieren blijven dan in de bestaande stallen. Denk bij iedere alternatieve stalruimte na over de voer- en watervoorziening en de opvang van urine en mest.

Rantsoeneren dieren

Zet de dieren op een rantsoen zodat zij minder hard groeien. Voor lichtere dieren is minder oppervlakte nodig. Biggen tot 15 kilo hebben volgens de wetgeving 0,2 vierkante meter nodig. Voor vleesvarkens tussen de 30 en 50 kilo is 0,5 vierkante meter nodig. Neem contact op met uw voerleverancier voor voeders waar de dieren niet/minder van groeien.

Belang vakbekwame ongediertebestrijding

Ongedierte kan het Afrikaanse varkenspestvirus introduceren en verspreiden over het bedrijf. Een gedegen ongediertewering en -bestrijding is dan ook een must. Indien een varkenshouder zelf ongediertebestrijding ter hand neemt en bestrijdingsmiddelen binnen de bedrijfsgebouwen toepast, is een vakbekwaamheidsbewijs KBA (Knaagdierbeheersing op het Agrarisch Bedrijf) vereist. Indien de varkenshouder buiten de bedrijfsgebouwen bestrijdingsmiddelen toe wil passen, is een aanvullend bewijs (KBA-GB) nodig en moet het varkensbedrijf gecertificeerd zijn in het kader van het Keurmerk Plaagdier Management Bedrijven (KPMB), Module IPM Rattenbeheersing. Daarnaast is het natuurlijk toegestaan om de ongediertebestrijding uit te laten voeren door een professioneel, KPMB-gecertificeerd bedrijf.

Bron: Praktische tips noodhuisvesting varkenshouderij

Secuur reinigen en ontsmetten prioriteit nummer één

Het goed reinigen en ontsmetten van transportwagens en voorzieningen op het bedrijf is vele malen belangrijker dan het merk reinigingsmiddel dat men gebruikt. Reinig en ontsmet daarom altijd secuur. En gebruik de reinigings- en ontsmettingsmiddelen volgens de juiste dosering die in het gebruiksvorschrift is vermeld.

De bedrijfseigen spoelplaats voor het reinigen en desinfecteren van transportwagens is een belangrijke maatregel om het AVP-virus buiten de stallen te houden. De eisen waaraan deze plaats moet voldoen, staan beschreven in de IKB-reglementen. Hierop wordt gecontroleerd.

Ontsmettingsmiddelen met AVP-claim

Sommige producten hebben in hun wettelijke gebruiksvorschriften een 'virusclaim' staan. Het gaat dan om een algemene claim voor virussen of een gespecificeerde claim tegen met name genoemde virussen (bijvoorbeeld Afrikaanse varkenspest). De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) heeft een lijst samengesteld van ontsmettingsmiddelen voor veewagens met een 'virusclaim voor Afrikaanse varkenspest'. De NVWA heeft de lijst samengesteld op basis van de informatie die bekend is bij het beoordelingscollege voor bestrijdingsmiddelen.

Middelen met een 'virusclaim AVP' Toelatingsnummer

Actisan-5 L	8960
Alphades	15523
APESIN CHLORINE TABLETS	13430
Clean 'n Easy desinfectie spray	15579
D 50	11920
DeLaval chloortabletten	10662
Desbest 300	13491
Desinfectz Pro	15489
FoodClean DES 42	15524
Halamid-d	8241
INO DA	12191
Laquick Pro	15413
MS MACRODES	11965
MS Megades	11948
MS Megades Novo	14896
MS Megades VIR	15243
P3 Incidin 07	11301
P3-ansep chloortabletten	6377
P3-incidin 03	8688
P3-Incidin 05	10072
PikoDes Combi	15276
Protectall Plus	15247
PROXITANE AHC	11871
Suma Tab D4	7321
Virocid F	15540
Zal Perax II	11950

Colofon

Redactie info@pov.nl
 Postbus 240, 8000 AE Zwolle
Ontwerp Imagro
Drukwerk Weemen
Foto's Imagro, Twan Wiermans (cover p.2)
 Alian Beers (p.2) | WUR (p.5)

POV Het varkensgeluid, is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande toestemming van de redactie.

www.pov.nl